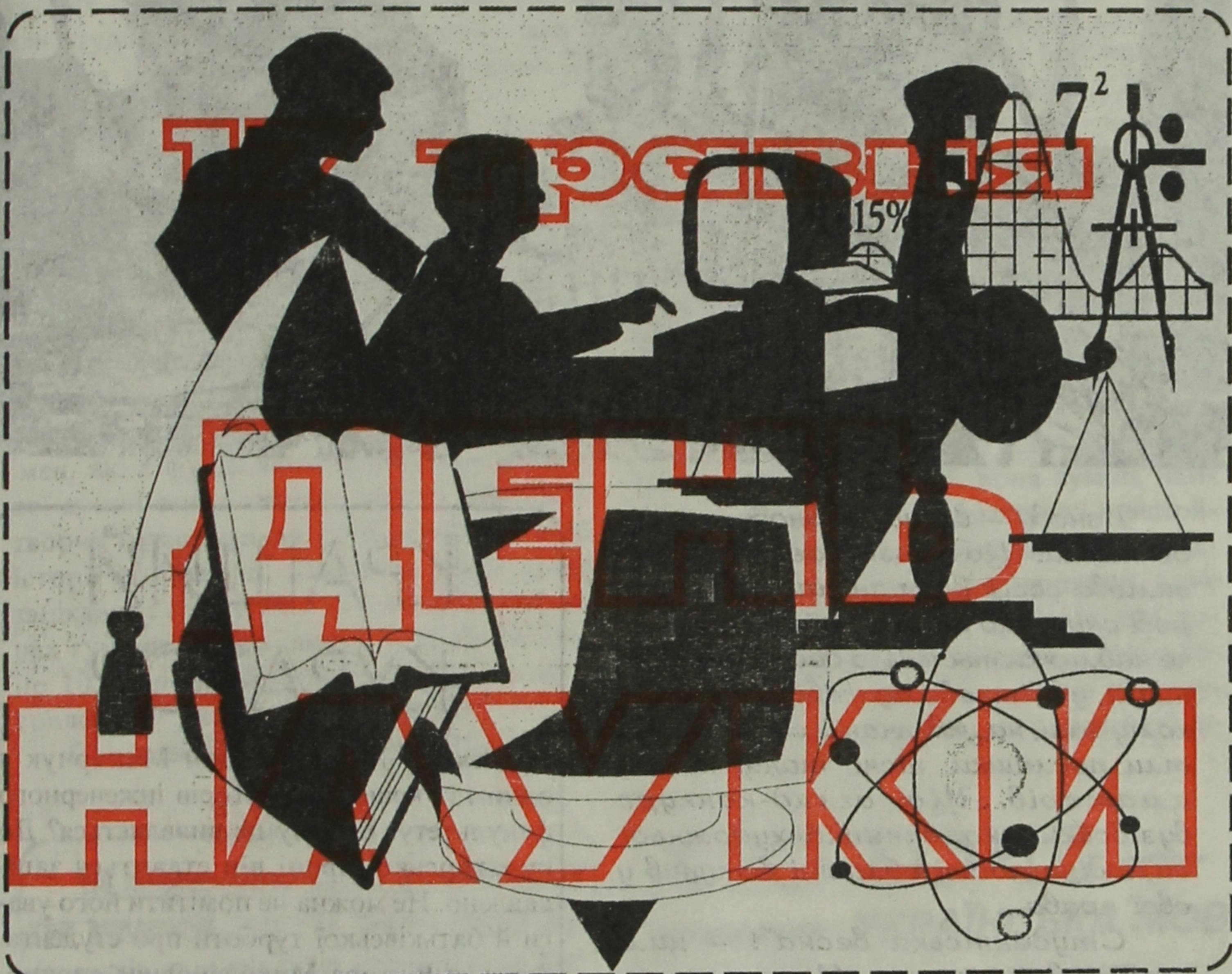

РЕЗОНАНС

ГАЗЕТА СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ВЕСЬ СВІТ ЗНАТИМЕ ПРО НАС

В переддень Нового, 1998 року, виступаючи на сторінках "Резонансу" завідувач кафедри прикладної математики В.О.Любчак побажав здійснення давньої мрії — мати власний, університетський, сервер у міжнародній комп'ютерній мережі "Internet". До цього, нагадаємо, в СумДУ вже був постійний канал зв'язку, через який можна було цілодобово виходити в міжнародну комп'ютерну мережу. Дякуючи цьому, чимало наших науковців користуються електронною поштою, виходять у найпрестижніші бібліотеки, знайомяться з навчальними програмами світових вузів. Це, звичайно ж, досягнення. Але якщо ми могли знати все про всіх, то про нас ніхто нічого взнати не міг. І ось новий крок — вирішилося питання встановлення в "Interneti" власного сервера, де буде подана розгорнута інформація про СумДУ: історія його становлення та розвитку, фотогалерея, наукова робота, розповідь про всі факультети, кафедри, спеціальності, довузівську підготовку тощо. Буде там і електронна версія газети "Резонанс" та журналу "науковий вісник СумДУ". Зараз іде підготовка до заповнення власного сервера, яка закінчиться через пару місяців.

ВПЕРШЕ!

Згідно з наказом Міністерства освіти України, на медичному факультеті СумДУ проведена олімпіада та конференція студентів медичних вузів України з дермато-венерології. Актуальність її проведення обумовлена значним зростанням контагіозних дерматитів та венеричних хвороб. Це також спонукало до збільшення кількості навчальних годин та введення екзамену з дисципліни "Шкірні та венеричні хвороби".

Цей матеріал не випадково озаглавлено словом "Вперше". Дійсно — вперше:

така олімпіада взагалі проведена в Україні; така конференція студентського наукового товариства проведена в Україні;

всі етапи олімпіади оцінювались відкрито, в присутності учасників, з їх аналізом своїх доповідей;

в складанні тестових завдань взяли участь представники не лише вузів, але й інституту вдосконалення лікарів та Харківського медичного науководослідного інституту; доповіді на конференції оцінювали самі студенти.

Саме такий підхід до проведення олімпіади та конференції забезпечував об'єктивність оцінок. І на запитання декана медфаку професора В.Е. Маркевича при зустрічі в деканаті з переможцями: "Наскільки чесно проходили ці змагання?" — була їх однозначна відповідь: "Чесно і об'єктивно. Ми приємно вражені ставленням у вашому вузі до учасників олімпіади!"

Нам можуть закинути, що кількість учасників з інших місць була невеликою — лише 5 студентів. Але ж які вузи вони представляли: Буковинська та Дніпропетровська медичні академії, Харківський медичний університет.

У телефонних розмовах з кафедрами інших навчальних закладів, де готують медиків, стало зрозуміло, що вони будуть готові направляти до нас на олімпіаду своїх студентів тільки в наступному році. Я не обмовився, сказавши "до

нас", бо Сумський державний університет наказом Міністерства освіти визнаний базовим вузом з цієї дисципліни. А це — принаймні на три роки.

Чітко і якісно провести олімпіаду і конференцію стало можливим завдяки досвіду оргкомітету (очолював його перший проректор СумДУ, професор А.В. Васильєв), підтримці базових лікувальних установ (головні лікарі ОШВД — Т.Г.Ємець, МДЛ — О.М.Ємець), допомозі українського НДІ дерматології та венерології (директор професор І.І.Мавров), активній участі викладачів факультету (професор В.З.Сікора, доценти П.І.Січненко, Л.В.Васько, Г.В.Янчик, Б.А.Гарбарєць, О.О.Устянський, асистенти Н.М.Кириченко, Л.П.Руденко), медучилища (А.Г.Сулим), клінічних ординаторів, старших лаборантів, препаративних кафедр терапії (О.П.Пантелюк, О.А.Бочарова, С.М.Тарнопольська, Н.О.Лазаренко, Ю.М.Даценко, С.Я.Ковтун), студентам медичного факультету (Н.Андріюченко, Б.Бабій, О.Бандрина, Н.Васько, Є.Віпер, Р.Грінченко, А.Грепило, Н.Гузенко, Т.Діденко, О.Дяченко, Ю.Загородня, А.Іконописцев, Н.Кисельова, О.Коленко, А.Колісничко, А.Колпаков, Ю.Лаврик, А.Лаврінченко, С.Лавренчук, А.Лободюк, А.Лор, С.Мальцева, О.Мартинець, О.Масюк, О.Мірошніченко, О.Могиляна, А.Музика, Т.Нагорна, С.Носков, М.Одинець, А.Охріменко, Н.Парова, Ж.Постова, Ж.Приходько, О.Рішняк, Л.Руденко, В.Рева, А.Скрипка, О.Черненко, Ю.Христенко, П.Хліманцов, О.Юрченко, С.Ярошенко).

Переможцями олімпіади стали: перше місце — Т.Копорх (СумДУ); Д.Зірка (Дніпропетровськ), В.Кузьменко (СумДУ); третє місце — В.Браудяк (Чернівці), А.Багмед (Харків).

Переможці конференції: перше місце — А.Багмед (Харків); друге місце — М.Мамедова (Дніпропетровськ), Ж.Приходько (Суми); третє місце — Л.Ломова (Харків), О.Мірошніченко (СумДУ).

В.А.БОЧАРОВ,

голова журі першої державної олімпіади студентів медичних вузів України, завідувач кафедри терапії СумДУ.

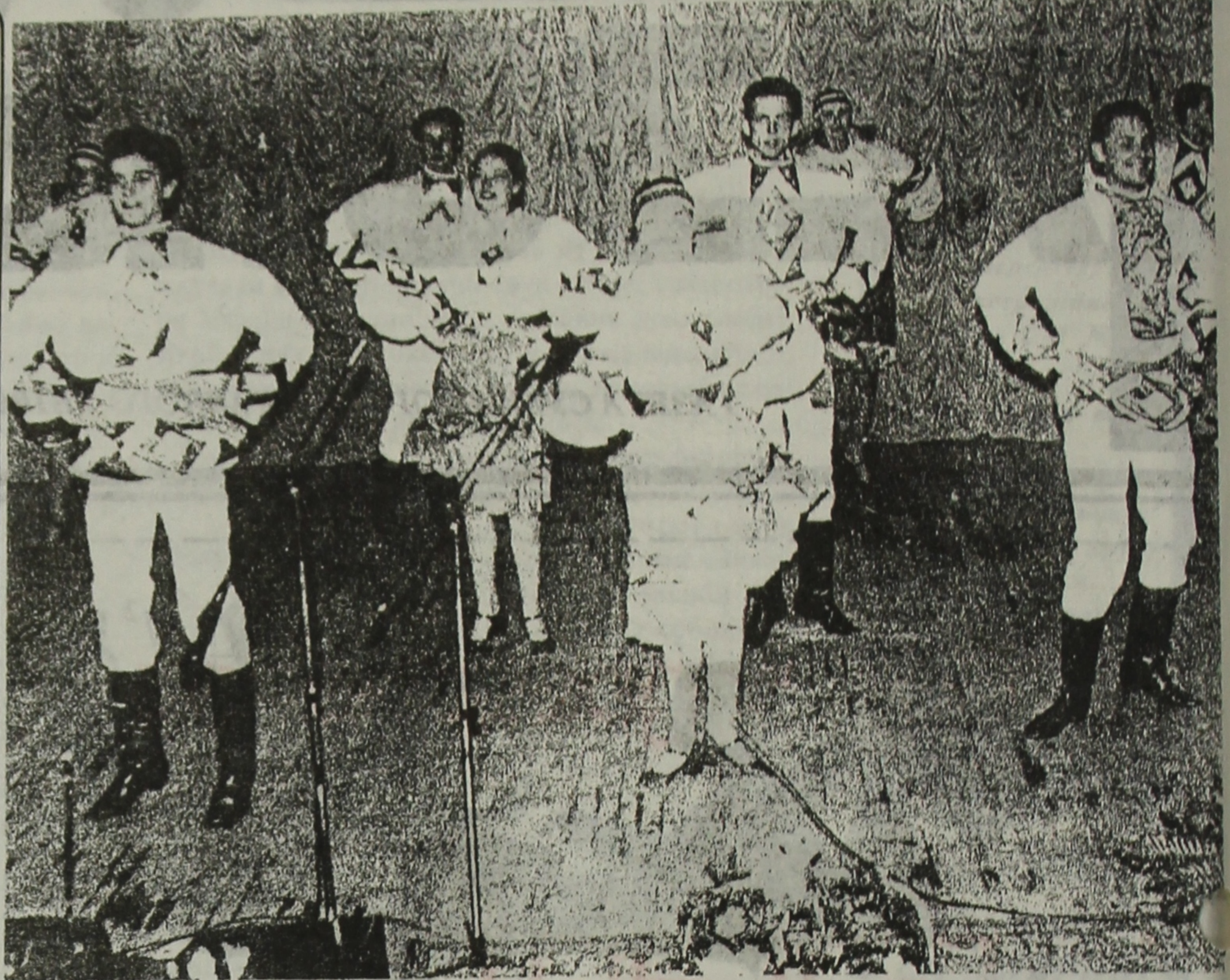

БУЛО Б ЩО ПОРІВНЮВАТИ

Все, як відомо, пізнається в порівнянні. З різних причин та приводів, але кожен порівнює себе з іншими. У викладача, попри все, є можливість порівнювати відповіді студентів на іспитах. У факультетського керівництва є можливість порівнювати успіхи окремих груп, кафедр, а у ректорату — окремих факультетів. Але все це — порівняння внутрішнього, так би мовити, рівня. Про те ж, який узагалі стан навчального процесу у вузі в порівнянні з іншими вищими навчальними закладами, стає зрозумілим після проведення таких заходів, як, скажімо, Всеукраїнські студентські олімпіади. Тому не можна не порадити успіхові, якого досягли студенти-«олімпійці» механіко-математичного факультету в цьому році.

Дмитро Горський (ПМ-51) виборов третє місце на олімпіаді з програмування, що проходила в столиці. Владислав Цибульник (ПМ-62) став четвертим з інформатики (м.Харків). Сергій Буренков посів п'яте місце з прикладної математики (м.Дніпропетровськ), а Віталій Цибульник на цих же змаганнях був шостим. Сумарно ж, у командному залкові, якщо говорити спортивною термінологією, це — перемога.

Варто нагадати, що кафедра прикладної математики мехмату, як випускова, ще зовсім молода, не відбулось жодного випуску, а її вихованці вже не лише на рівних змагаються з вихованцями Харківського та Київського університетів, інших авторитетних вузів, а й перемагають їх. Тому і радіємо та ще раз вітаємо винуватців урочистостей і всіх університетівців з перемогою на Всеукраїнській студентській олімпіаді.

І знову – весна! І знову – студентська! Що це означає? А те, що зимова сесія розтанула, мов паперові сніги, що літня сесія – неминуче наближається. Що десь там, між ними, у квітневому університетському залі, на уквітчаній сцені розквітли посмішки, пісні, танці наших аматорів. Що огляд-конкурс вузівських колективів художньої самодіяльності області вступив у свої права.

“Студентська весна”! – цим майже все сказано. Можна поглянути на фото О.КОРОЛЬКОВА аби ще й побачити (хто не бачив), а хто бачив – пригадати дійство того святкового вечора.

КРАЩИЙ КУРАТОР

Віктор Миколайович Макарчук є одним із кращих кураторів інженерного факультету. В чому це виявляється? До кураторської праці він ставиться зацікавлено. Не можна не помітити його уваги й батьківської турботи про студента. Зусилля Віктора Миколайовича спрямовані перш за все на швидку адаптацію першокурсника у вузі. Це — знайомство студента з університетом, основними його правами й обов'язками, бібліотекою, випускаючою кафедрою тощо. Крім того, це й допомога студенту у розкритті його аматорських здібностей, які він може проявити на конкурсах “Золотий інтеграл”, КВіК, у гуртках художньої самодіяльності, спортивних секціях.

В.М.Макарчук і його студенти часті гості на тематичних вечорах у літературній вітальні. Чимало часу й сил віддає він підвищенню успішності та зміцненню дисципліни студентів, проведенню виховної роботи в гуртожитках.

Ось що пишуть про нього самі студенти: “Віктор Миколайович, як куратор групи І-71, добре справляється з обов'язками, які покладені на нього. Проводить культмасову роботу зі студентами. Для нас він не тільки куратор, але й людина, яку можна назвати другим батьком. З вдячністю згадуємо ті культурні вечори в літвітальні університету, на яких ми з ним побували. Ми всі йому дуже вдячні”.

Вдячний Вікторові Миколайовичу за його нелегку, але дуже корисну для студентства, роботу і деканат інженерного факультету.

ОГОЛОШЕННЯ

14 травня 1998 року о 15⁰⁰ в аудиторії 216 ЕТ- корпусу відбудеться засідання Спеціалізованої вченої ради Д 55.051.02 фізико-технічного факультету.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

1. Захист дисертаційної роботи Плотнікова С.В. на тему “Модифікація фізико-механічних властивостей металевих матеріалів електронними та іонними пучками” на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук.

Робота виконана в Північно-Казахстанському технічному університеті під керівництвом кандидата фізико-математичних наук, доцента Валяєва О.Н.

Провідна організація — Харківський державний університет.

Офіційні опоненти:

— доктор технічних наук Тюрін Ю.Н. (Інститут електрозварювання ім.Є.Патона НАН України, м.Київ);

— доктор фізико-математичних наук Чепурних Г.К. (Інститут прикладної фізики НАН України, м.Суми).

Запрошуються всі бажаючі для участі в засіданні Спеціалізованої вченої ради Д 55.051.02.

МИСТЕЦЬКИЙ ЦЕНТР

Суми, вул.Соборна, 32
(вхід з вул.Фрунзе)

СОБОР
ЗАПРОШУЄ

ЩОСЕРЕДИ
НА КОНЦЕРТИ
БАРОКОВОЇ МУЗИКИ
“МУЗИЧНИЙ ДАРУНОК”

Неодноразові зізнання різних університетівців з різних приводів свідчать, що студентів, крім усього іншого, участь у наукових конференціях приваблює передусім можливістю самовираження. І дійсно, одна справа — відповіді на традиційне запитання під час семінару чи лабораторної, розв'язати ту чи іншу "стандартну" задачу, а зовсім інша — пошукати нетрадиційних відповідей і нестандартних рішень у вільний, тобто необмежений рамками навчального процесу в аудиторії, час. Тому й проходять завжди науково-технічні конференції СумДУ цікаво для всіх: і для викладачів, і для наукових спіробітників, і для аспірантів, і для студентів. Не стала винятком і цьогогорічна конференція, яка проходила в період з 18 по 30 квітня.

На засіданнях 42 секцій було заслухано 602 доповіді. Зрозуміло, що найбільший інтерес викликали ті, в яких співавторами були студенти. Таких доповідей було виголошено 430, а студентів-співавторів було понад 500.

На кафедрах гуманітарного циклу традиційно звернули на себе увагу філософи. Цікава тематика робіт, наявність імен, які є фундаментом пошуків людської думки сенсу земного життя, здатність творчо підходити до драматичних подій історії людства та науки — немогли не зацікавити присутніх. Усього ж на кафедрах гуманітарного циклу було виголошено 105 доповідей, з яких 78 було підготовлено за участю 86 студентів.

Продовжує зростати й міцніти медич-

602 ДОПОВІДІ НА 42 СЕКЦІЯХ

ний факультет, який готується до свого першого випуску. Перед журі у складі професорів В.З.Сікори, М.М.Капліна, А.М.Романюка (голова журі), В.Г.Кононека та Є.Н.Захарченка стояло нелегке завдання: вибрати найкращу доповідь. Нелегке — бо практично всі доповіді були підготовлені чудово. І все ж таки з приводу присудження першого місця сумнівів не було: його посіла Наталя Вознюк (секція морфології) з доповіддю "Вплив малих доз радіації на склад крові..."

За ті вісім хвилин, що відводились для виголошення доповіді, вона зуміла найбільш повно викласти матеріал і пристойно відповісти на каверзні запитання членів журі та слухачів. Це й не дивно, адже вона сама діставала і пацюків для дослідів, і з допомогою доцента Устянського провівши досліди, самостійно підсумувала й проаналізувала отримані резуль-

тати.

Друге місце посіла Валентина Подернюк (секція педіатрії), а ось третє — поділили всі інші учасники. Можливо тому, що члени журі достойно оцінили їх доповіді, а можливо і тому, що дискусію, в кращому розумінні цього поняття, проводити було практично нікому. Адже присутніми були лише 12 викладачів, декілька лікарів і... три студенти, не враховуючи студентів-доповідачів. Невже всім, крім 112 студентів, які брали участь у підготовці 94 доповідей, і справді нецікава творчість ні однокурсників, ні своя власна. А як говорилось вище, наближається час першого випуску і на таке питання слід шукати відповідь уже тепер. Усього ж на конференції медичного факультету було прочитано 120 доповідей.

Про цікаві моменти на конференціях інженерного, фізико-технічного, механіко-математичного та економічного факультетів пропонуємо писати до газети як учасникам, так і слухачам. А поки що повідомляємо, що на фізико-технічному було прочитано 52 доповіді, з яких 43 готувались 58 студентами. На інженерному відповідно: 154-89-109. На мехматі та економічному кількість доповідей приблизно однакова: 88 та 83, але студенти мехматівці взяли участь у підготовці 77 доповідей, а економісти лише 49.

Взагалі ж рівень студентських доповідей був, за оцінкою керівників секцій, досить високим. 157 студентам, які посіли призові місця, вручені почесні грамоти та цінні подарунки.

На кафедрі прикладної фізики одразу три викладачі подають кілька курсів для студентів та аспірантів українською мовою. Саме з цього приводу наш кореспондент веде розмову з завідувачем цієї кафедри, професором І.Ю.Проценком.

— Довкіл мовного питання останнім часом чимало суперечок. Існують різні, іноді полярно протилежні, думки, припущення, судження... З яких причин на кафедрі, яку Ви, Іване Юхимовичу, очолюєте, відразу кілька курсів викладається українською? Яка з причин пануюча: патріотична, наукова, чи якась інша?

— Про патріотизм у даному випадку не хотілось би говорити взагалі. Занадто зручно сьогодні вважатись патріотом, таким собі борцем за національну ідею. Цим, на мою думку, сьогодні спекулюють не менше, аніж десяток років тому спекулювали інтернаціоналізмом. Та і про пануючу причину важко щось конкретне сказати. Зрозуміло, їх декілька — причин, з яких особисто я і мої колеги — зокрема, доценти А.М.Чорновус та В.Б.Лобода — викладаємо українською.

По-перше, ми з повагою ставимось до чинного законодавства. Існує ж "Закон про мови" та статті 10 і 11 Конституції, і слід їх дотримуватись. По-друге, можна скільки завгодно сперечатись, доцільно чи ні викладати українською, але ж факт, що невинно зростають тенденції розширення сфери вжитку державної мови. Документація на підприємствах та установах, куди завтра підуть працювати наші випускники, оформляється українською. Є в нас і студенти, які згідно певних угод будуть викладати фізику в технікумах та

ХТО ХОЧЕ — ТОЙ ВЧИТЬСЯ — УКРАЇНСЬКА МОВА В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

училищах, де вже зараз навчання ведеться державною. По-третє, якщо хтось зі студентів у аспірантуру захоче й хист до цього матиме, то як він, питається, зуміє реалізувати своє бажання, якщо майже все, потрібне для захисту дисертації, виконується українською? Саме тому цією мовою читаю аспірантам, наприклад, курс "Фізичні прилади і методи досліджень". Та й докторантам сьогодні нелегко доводиться саме з мовних обставин. Кажу це як голова спеціалізованої ради по захисту дисертацій. Гадаю, досить, аби переконатись, що причини вагомі, і не продовжувати їх перелік.

— Чи існують якісь технічні складності? Маю на увазі передусім наукову термінологію...

— Ні, якихось особливих складностей у цьому плані немає. У фізиці, як і в багатьох інших дисциплінах, терміни в основному англійського походження. Якщо студент розуміє, про що йдеться російською, то зрозуміє й український варіант. До того ж, існує чимало спеціальних словників, які допомагають усунути ті чи інші складності, коли такі виникають. Ще за часів СРСР видавались дуже солідні фізичні курси українською мовою. Наприклад, багатотомник курсу фізики професора Дужченка (Київський педагогічний інститут), або курс з теорфізики професора Федорченка. Харківський університет за останні роки видав цілу низку цікавих і, головне, зручних словників, які стають у нагоді викладачам. Та й у нас, в СумДУ, не відстають. Ще в 1994 році професор Борисенко і доцент Кобяков підготували й видрукували словник з двох частин

(близько 400 сторінок).

— Як же реагують студенти? Невже і тут ніяких складностей?

— Якою б мовою не викладався предмет, складності з його засвоєнням неминучі. Для певної категорії студентів, зрозуміло. Що ж до нашого викладання українською... Не сказав би, що всі в захваті. Особливо — спочатку. Але через 2-3 заняття все стає на свої місця: хто хоче й уміє вчитись — вчиться, хто не дуже хоче — адекватно. Та останніх, на щастя, у нас завжди менше. Зовсім інша картина при викладанні аспірантам. Серед них зацікавленість стовідсоткова, бо, повторюсь, їм потрібно і захищатись, і публікуватись, і саму дисертацію писати. А чимало фізичних журналів сьогодні в Україні друкують лише українські та англійські тексти. Щоправда, є й тримовні, з російським варіантом. Але, але... З мовою у нас взагалі поки що не все гаразд. Враховуючи реалії, дуже погано тепер не знати англійської. А як ми її знаємо насправді? І знов таки, хто має бажання і прагне покращити свої знання, той досягає свого. А хто не має...

Якщо ж узагальнювати, то, на мою думку, ми все ще продовжуємо пожинати гіркі плоди радянської освіти, коли увага акцентувалася на змісті предмету, і не дуже звертали увагу на метод, форму та стиль його викладання. Тому зараз, як ніколи, стає важливою особистість викладача, його вміння доносити до аудиторії свої знання так, аби вони не лише засвоювались, а й сприяли розвитку творчих здібностей студента.

ФАКТ

До Сумського державного університету напередодні Дня науки прийшла приємна звістка:

Президія

Національної Академії наук України
нагороджує Грамотою
студента IV курсу Сумського державно-
го університету

Криворучка Дмитра Володимировича
за роботу "До питання про теоретич-
ний аналіз деформаційних та теплових
процесів нестационарних видів обробки"

Президент Академії наук України,
академік НАН України Б.Є.Патон,

Головний учений секретар Президії
Академії наук України, академік НАН
України А.П.Шпак.

ВИКЛАД

Звістку про нагородження нашого студента такою вагомою в науковому плані відзнакою приніс до редакції "Резонансу" начальник науково-дослідного сектору Валерій Анатолійович Осипов, наголосивши, що це вперше в історії нашого навчального закладу. Він же й Дмитра Криворучка завів до нашого кабінету.

І ось сидимо ми з цим юнаком, що з першої секунди знайомства підкупив своєю впевненою розсудливістю та приємною, ледь опромінею посмішкою, й тихо точимо розмову про справи.

А вони, як і в кожного з нас у цьому житті, такі ж буденні, біографія його загальна для молоді як нинішньої, так і попередніх десятиріч: народився в Сумах, закінчив міську школу №18, вступив до СумДУ, вчиться...

Все ж на такому тлі загальностей чимало що саме з них, цих загальностей, у Дмитра й випадає. Найперше — вибір майбутньої професії. Погляньте довкіл: як гриби після рясного дощу з'являються в нашій державі навчальні заклади, в назвах яких обов'язково присутні модні словечки, на кшталт "банк", "менеджмент", "економіка" тощо. Саме вони й притягують більшість нашої молоді. Ну, в крайньому випадку, це може бути медицина чи ще трішечки модна журналістика (для столиці). А цей хлопчина обирає, здається, найнепрестижніше в сьогоднішній, критиковане-розкритиковане — інженерію. Тож і перше моє запитання впливало саме з цього: чому саме інженерний факультет, і чому саме спеціальність "Металорізальні верстати". Відповідь, зізнаюся чесно, мене не подивувала — сімейна орієнтація.

З самого дитинства Дмитро Криворучко чув технічні терміни, бачив ставлення до техніки рідних. Ще б пак, дід його Микола Пантелійович Рябець працює в колективі "фрунзенців" начальником відділу ВМА. Мати також інженер — закінчувала Сумську філію СФХП. І хоча батько військовий та все ж, за словами Дмитра, загалом сумнівів щодо вибору майбутньої спеціальності не було. А остаточно розв'язав їх дід, який, бачачи ставлення хлопця до точних наук, розуміючи, що соціальні ситуації змінюються, а технічний прогрес повинен залишатися, своєю порадою підштовхнув на навчання у нашому вузі на інженерному факультеті.

— Шкодуєш? — запитую.

— Загалом, ні, — відповідає і веде розповідь далі. — Власне перехід від шкільного навчання до вузівського для мене не був надто складним. Тут я відчув ту ж самісіньку стихію, стихію навчання. Ще в школі, наприклад, брав участь ув олімпіадах з фізики та математики. З

МАЙБУТНІЙ ІНЖЕНЕР. І ВІН ЦИМ ГОРДИТЬСЯ

КОМЕНТАР

Відчуваючи, що розповідь виходить не повною, ми звернулися до Дмитрового керівника, професора В.О.Залози. Ось що він сказав:

— З Дмитром Криворучком я займаюся буквально з першого тижня його перебування у нашому університеті. Тоді ж і зорієнтував на наукову діяльність. Він погодився без вагань і, що найприємніше, захопився цим. На кожному курсі виступав на наукових конференціях кафедри МРВ, незмінно посідаючи перші місця. Надрукував кілька статей у серйозних наукових журналах. На днях виїздить на міжнародну наукову конференцію до Харкова, де виступатиме не перед студентами, а нарівних перед академіками, професорами та доцентами. Я ж їду на іншу наукову конференцію до Києва, де виголошу підготовлену нами спільну доповідь. Тож уявіть, що в студента-четвертокурсника буде дві доповіді на престижних міжнародних наукових форумах.

Безперечно, плануємо його вступ до аспірантури. Тут слід зазначити, що він уже фактично має 30% виконаної майбутньої дисертації. нього, переконаний, буде добрий вчений і прекрасний викладач. Адже в нього є найголовніше — вміння аналізувати й з цими мірками підходити до виконання завдань. Саме цим він, як на мене, вирізняється з-поміж однокурсників. І ще один немаловажливий момент: Дмитро Криворучко вже два роки займається за індивідуальною програмою. А це, наголошу, значно важче, ніж для всіх інших. Він же, надивовижу, вмудряється і індивідуальний план виконувати, ще й сам додає до цього плану заняття, напрошуючись, так би мовити, до викладачів на лекції та семінари.

Загалом, вважаю, селекційною роботою конче необхідно займатися всім без виключення викладачам університету й виявляти здібних, здатних до науки людей ще з першого курсу. Адже добра частина студентів, особливо нашого, інженерного факультету, часто не знає, що роботи, куди себе прикласти. А звідси, оті дилетантські розмови про непотрібність, непрестижність професії "Інженер". Багато туь залежить від викладача. І перш ніж говорити, що студент не хоче вчитись, слід ставити питання, чи викладач може дати його знання. Загалом, студенти не такі погані, як часом про них говорять. Ось, наприклад, при скороченні, чомусь звільняють викладачів без наукових ступенів та вчених звань. Але ж частина з них методологічно до викладацької роботи підготовлена краще і не всі вони далеко гірші від тих, хто має дипломи доцента чи професора.

Ще одна, як на мій погляд, проблема в тому, що студенти сьогодні не знають своїх прав. А головне з них — навчатися. Тож і повинні вони мати право обирати викладача, вимагати сильнішого та вимогливішого, розуміючи, що важко зароблена "трійка" значно краща від подарованої "п'ятірки". Вимагаючи, викладач створюватиме умови для самостійного навчання студента, а відтак — формуватиме його вміння вирізняти головне, бути цілеспрямованим, що ой як потрібне в житті за будь-яких умов. Загалом, це тема абсолютно іншої розмови...

Я ж хочу побажати Дмитрові успіхів у навчанні й науці, а нашому вузові — не втратити такого перспективного і вченого, і викладача.

Матеріал підготував
В.КОНОТОПЕЦЬ.

самого першого курсу СумДУ також постійно їжджу на олімпіади: з опору матеріалів, електротехніки, інформатики тощо. Тут, вважаю, мені поталанило: викладачі, до яких я приходив на лекції та семінари, не лише не розвіяли моє прагнення до навчання, а й поглибили його.

— І як, загалом, твої "олімпійські" успіхи?

— Та нічого. На першій своїй Всеукраїнській олімпіаді (будучи першокурсником) з інформатики я посів 12 місце. На другому курсі з опору матеріалів був першим, на третьому курсі з електротехніки — четвертим, і ось цього року з системою автоматизованого проектування та комп'ютерного моделювання знову був першим.

— Яка олімпіада найпам'ятніша?

— Звичайно ж, остання. До неї, мені здається, я внутрішньо був налаштований найкраще. Тож коли видавали нам на вибір завдання трьох рівнів складності, я, ознайомившись із ними, зупинився на найскладнішому — робити щось простіше, означало попроцятися з шансами на перемогу.

Працювали ми чотири години й за цей час у мене вийшла остаточно закінчена комп'ютерна програма. Доки ми обідали та звертали свої погляди від моніторів до природи, журі в складі 13 чоловік підбивало підсумки. Було кілька критеріїв оцінки: виконання роботи, автоматизація графічної та розрахункової частин, оригінальність і, звичайно ж, правильність. Після підрахування середньої кількості балів у мене виявилось 89,5 зі 100 можливих. Той, хто посів друге місце, набрав десь 86. Третім також був наш, університетський, — студент-третьокурсник інженерного факультету Олексій Остапов. І на дев'ятому місці — п'ятикурсник Дмитро Лазаренко. Хоча офіційно командне місце й не визначалося, але й неозброєним оком було видно, що Сумський державний університет виступив найкраще, залишивши після себе решту 12 вузів України.

За перемогу мені дали "Грамоту", а вже в СумДУ виписали хоча й невелику, та все ж суму грошей...

Довгенько ми ще бесідували з Дмитром Криворучком. Він розповідав про свої найулюбленіші предмети механіку матеріалів, англійську мову, інформатику, про індивідуальний план навчання... Дякував за батьківське ставлення до нього викладачам, особливо професорові В.О.Залозі... Ділився своїми захопленнями ліжними мандрівками та лісовими прогулянками... Оповідь низалася, а я думав про оті останні слова, що виведу на завершення цього матеріалу, які б запам'яталися читачам. Чесно кажучи, нічого оригінального так і не придумав. Слухав Дмитра, а перед очима чомусь стояли пісні обличчя тої частини студентства, які, провчившись п'ять років у вищому навчальному закладі, так і не зрозуміли, чому вони сюди приходили. І хотілося вірити, що приклад цього хлопця зі своєю впевненою розсудливістю та приємною, ледь опромінею посмішкою, справує на першокурсників, і вони хоча б зрозуміють, що іншого шансу досягти знань, стати елементарно визначеною людиною, як це можна зробити за час навчання у вузі, — життя їм більше не подарує. Розумію, що це моя банальна нерозважливість. І все ж...

ENGLISH AS A WORLD LANGUAGE

Today, when English is one of the major languages in the world, it requires an effort of the imagination to realize that this is a relatively recent thing - that in Shakespear's time, for example, only a few million of people spoke English, and the language was not thought to be very important by the other nations of Europe, and was unknown to the rest of the world.

English has become a world language because of its establishment as a mother tongue outside England, in all the continents of the world. This exporting of English began in the seventeenth century, with the first settlements in North America. Above all, it is the great growth of population in the United States, assisted by massive immigration in the nineteenth and twentieth centuries, that has given the English language its present standing in the world.

People who speak English fall into one of three groups: those who have learned it as their native language; those who have learned it as a second language in a society that is mainly bilingual; and those who are forced to use it for a practical purpose - administrative, professional or educational. One person in seven of the world's entire population belongs to one of these three groups. Incredibly enough, 75% of the world's mail and 60% of the world's telephone calls are in English.

BASIC CHARACTERISTICS

SIMPLICITY OF FORM. Old English, like modern German, French, Russian and Greek, had many inflections to show singular and plural, tense, person, etc., but over the centuries words have been simplified. Verbs now have very few inflections, and adjectives do not change according to the noun.

FLEXIBILITY. As a result of the loss of inflections, English has become, over the past five centuries, a very flexible language. Without inflections, the same word can operate as many different parts of speech. Many nouns and verbs have the same form, for example swim, drink, walk, kiss, look, and smile. We can talk about water to drink and to water the flowers; time to go and to time a race; a paper to read and to paper a bedroom. Adjectives can be used as verbs. We warm our hands in front of a fire; if clothes are dirtied, they need to be cleaned and

dried. Prepositions too are flexible. A sixty-year old man is nearing retirement; we can talk about a round of golf, cards, or drinks.

OPENNESS OF VOCABULARY. This involves the free admissions of words from other languages and the easy creation of compounds and derivatives. Most world languages have contributed some words to English at some time, and the process is now being reversed. Purists of the French, Russian, and Japanese languages are resisting the arrival of English in their vocabulary.

THE FUTURE OF ENGLISH. Geographically, English is the most widespread language on Earth, second only to Mandarin Chinese in the number of people who speak it. It is the language of business, technology, sport, and aviation. This will no doubt continue, although the proposition that all other languages will die out is absurd.

DO YOU KNOW...

There are five billion people in the world and they live in all different corners of it. They live on the snow and ice of the Poles and in the tropical jungles on the equator. They have climbed the highest mountains and walked on the sea bed. Some of them have even left the earth and visited the moon.

The human species is the most numerous and the most powerful of all the animals on earth. How did this happen? In many ways, animals can do things better than we can. Dogs can smell and hear better than we can. Cats can see in the dark. Birds can fly thousands of miles away and return to the same place every year. But we are different. No other animal builds cathedrals, plays football, tells jokes, gets married, has prisons, writes symphonies, elects presidents, or goes to the moon.

There is one thing above all that makes people and animals different. People love to talk - talk - talk. We are the great communicators! and we can communicate so many things in so many ways - with our faces, our hands, our bodies, and our voices. Most important of all, we can record what we say and think in writing, so that we can communicate through time. We have a sense of past and future, not just present.

We are the only species that can change the world, and we are the only species that can choose either to look after our world or to destroy it.

ESPERANTO, A WORLD LANGUAGE

Today we turn our attention to languages, or more specifically, to language. What would the world be like if everyone spoke the same language? Would we understand each other better and be more sympathetic to each other's causes? I'm not talking about everyone sharing the same first language, but sharing the same second language, and I'm not talking about English, but Esperanto.

It was invented in 1887 by a Polish doctor, Ludwig Lazarus Zamenhof. The vocabulary comes mainly from Western European languages. It sounds like Italian. It is spoken all over the world by approximately eight million people, and there are many who would like Esperanto to be the official second language of the world.

The advantages of the world being able to talk freely to each other about business, politics, culture, sport, hobbies, well - are obvious. The costs of translation at any international conference are staggering. Did you know that 55 per cent of the EEC's budget in Strasbourg taken up by translation costs?

Esperanto is a neutral language. It doesn't have the national, political, and cultural bias that all others of course

have. If everybody has to learn a second language, then everybody is equal.

English by no means an easy language to learn. There is the problem of spelling, of the large number of exceptions to any rule, it is very idiomatic and the prepositions are terrible! English is one of those languages which for many seems easy in the beginning, but then the bridge between basic knowledge and mastery takes a long time to cross, and many people give up.

Esperanto is a very easy language to learn. The tense system has none of the complications of English, and the grammar is based on just sixteen rules which have no exceptions. There are five vowel sounds while English has twenty. The most remarkable thing is that after a very short time learners find that they can express quite sophisticated ideas, the sort of things that they would want to say in their own language.

Esperanto is taught in many schools in Yugoslavia and Hungary. China is very interested. It has such internal logic that it could become the international computer language, and that would really establish it.

WARNING

When I am an old woman I shall wear purple
With red hat which doesn't go,
and doesn't suit me,
And I shall spend my pension on brandy
and summer gloves
And satin sandals, and say we've no money
for butter.
I shall sit down on the pavement when I'm tired
And gobble up samples in shops
and press alarm bells
And run my stick along the public railings
And make up for the sobriety of my youth.
I shall go out in my slippers in the rain
And pick the flowers in other people's gardens
And learn to spit.
You can wear terrible shirts and grow more fat
And eat three pounds of sausages at a go
Or only bread and pickle for a week
And hoard pens and pencils and beer mats
and things in boxes.
But now we must have clothes that keep us dry
And pay our rent and not swear in the street
And set a good example for the children.
We will have friends to dinner
and read the papers.
But maybe I ought to practise a little now?
So people who know me are not too shocked
and surprised
When suddenly I am old
and start to wear purple.

Jenny JOSEPH

ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ

Когда я стану дряхлой старушенцией,
Носить я буду только алый цвет.
Смогу одеть оранжевую шляпу,
Огромней и чудней которой нет.

Я буду тратить пенсию на бренди,
На кружева, органзу и парчу,
Одену туфельки и как девчушка Венди,
В свои фантазии и грезы улечу.

Я поскандалю в каждом магазине
И пару сплетен в месяц распушу.
Когда устану пялиться в витрины,
На тротуаре прямо погрущу.

Я наверстаю молодые годы —
Залезу в сад чужой, цветов нарву,
И даже плюнуть я смогу. А в непогоду
По лужам шлепать босиком пойду.

Смогу одеть я старую одежду
И потолстеть потом на десять килограмм,
Смущаться уж не стану я, как прежде,
И разложу все вещи по шкафам.

Ну а сейчас — должна я быть примерной,
Давать обеды, по счетам платить,
Воспитанною быть и лицемерной,
Читать газеты, старших чтить.

А может быть, попробовать сегодня
Все сделать, что на старость отложила?
Экстравагантностью повергну
в преисподнюю
Запуганных моралью старожилков.

перевод -
Каму ЛЕБЕДЕВОЙ

КЛІЩОВИЙ ЕНЦЕФАЛІТ

Розповсюджується він у природних осередках трансмісивної гострої вірусної інфекції і переважно вражає центральну нервову систему. Відзначається клінічним поліморфізмом та важким перебігом. Перші випадки захворювання зареєстровані у 1934-35 роках у Приморському краї. А в 1939 році з'явилась теорія природного вогнища захворювання, коли збудник (вірус), специфічний його переносник (кліщ), а також тварини-резервуари збудника існують у природі необмежено довго. Широко розповсюджені природні вогнища кліщового енцефаліту в лісовій та лісостепових зонах СНД, Європи та Азії.

Захворювання на кліщовий енцефаліт (КЕ) в Україні з 1980 року має тенденцію до зростання і збільшилася в 10 разів. Різке зростання зафіксоване у 1985 та 1987 роках переважно в Кримському регіоні. А у 1995-96 роках на Волині було вперше зареєстровано відповідно 48 і 30 випадків захворювань.

Вірус КЕ стійкий і довгий час зберігається при низьких температурах. Висушений, він може зберігатись багато років, але швидко втрачає активність при кімнатній температурі. При кип'ятінні вірус гине через 2 хвилини, а в гарячому молоці (при 60 градусах за Цельсієм) гине лише через 20 хвилин.

Інактивуючими засобами є формалін, фенол, спирт та ультрафіолетове випромінювання.

Захворювання на КЕ починається з інкубаційного періоду, який в середньому триває 7-14 діб, але може коливатися від 1 до 30. Початок захворювання характеризується слабкістю, нездужанням, іноді відзначається легкий біль м'язів шиї та плечового поясу, ломота в попереку, головний біль. Сама хвороба починається гостро і супроводжується лихоманкою, сильним головним болем, різким підвищенням температури тіла до 38-39 градусів, нудотою і блюванням. Іноді можуть спостерігатись судоми, відчуття оніміння в одній із кінцівок.

Характерний зовнішній вигляд хворого: обличчя, шия, верхня частина тулубу, слизова оболонка ротоглотки, кон'юктива гіперемовані, тобто набувають специфічного червоного кольору. Нерідко у місці присмокування кліща з'являється різних розмірів еритема. Дихання прискорене, апетит поганий, язик з налітом.

Звичайно гарячка тримається 5-6 діб, але може бути й недовгою — до 2-

3 діб, що властиве більш легкому перебігу захворювання.

Іноді захворювання КЕ починається з раптової непритомності, марення, психомоторного збудження та може супроводжуватись різким зниженням артеріального тиску.

Зважаючи на особливість перебігу захворювання, виділяють такі клінічні форми: гарячкову, менингеальну, менингоенцефалітичну, поліомієлітичну, колірадикулоневритичну. Нерідко спостерігається астеничний стан, який триває 1-4 тижні, але у деяких хворих може продовжуватись до року.

Для діагностики КЕ необхідно враховувати перебування людини в ендемічній місцевості, показання в анамнезі про відвідання лісу, факту присмокування кліща, вживання сирого козячого молока.

Лікування КЕ в останні роки проводиться сироватковим імуноглобуліном, який отримують з плазми крові донорів, що мешкають у природних вогнищах КЕ. Окрім того, застосовуються протизапальні препарати, вітаміни групи В та С, діуретики, анальгетики, серцево-судинні препарати та ін.

Одужання після перенесеного КЕ відбувається повільно. Хворі виписуються з лікарні на 14-21 день нормальної температури при відсутності менингеальних симптомів. Після перенесеного захворювання створюється стійкий тривалий імунітет.

Найчастіше люди заражаються КЕ трансмісійним шляхом, тобто внаслідок укусу голодних інфікованих дорослих самок кліщів, котрі вводять вірус зі слиною при кровососанні. Нападають кліщі на людей під час відвідування лісу. Занести кліщів у житлові приміщення можна також з одягом, квітами, домашніми тваринами. Другий шлях зараження — вживання сирого козячого молока (рідше — коров'ячого).

З метою попередження виникнення кліщового енцефаліту серед студентів, які від'їжджають на будівельні, сільськогосподарські роботи та відпочинок на території, небезпечні з КЕ, слід робити відповідні профілактичні щеплення. При їх організації рекомендується керуватись таким: всі профілактичні щеплення повинні бути завершені у містах формування загонів за 2 тижні до від'їзду в зони ризику.

Члени студзагонів, які від'їждять в неблагополучні райони, повинні пройти інструктаж про засоби особистої і колективної профілактики інфекції, а також забезпечуватись костюмами для захисту від кліщів.

Т.П.ШАПОВАЛОВА,
лікар по медичній паразитології
Сумської санепідстанції.

КОРОТКІ ВІСТКИ

○ Водночас серйозно й весело пройшов у СумДУ день інженерного факультету: підбивалися підсумки й версталися плани, говорилося про успіхи та недоліки, співалося й сміялося... В актовій залі було багато не лише нинішніх студентів факультету, а й випускників різних літ.

○ Указом Президента України Л.Кучми від 8 травня 1998 р. А.Єпіфанова звільнено з посади голови обласної державної адміністрації у зв'язку з переходом на іншу роботу. Іншим своїм указом головою облдержадміністрації Президент призначив Марка Абрамовича Берфмана.

○ На своєму недавньому засіданні Рада Спілки письменників України прийняла до своїх лав 17 нових членів. Серед них і мешканець Сум, прекрасний поет Андрій Поляков.

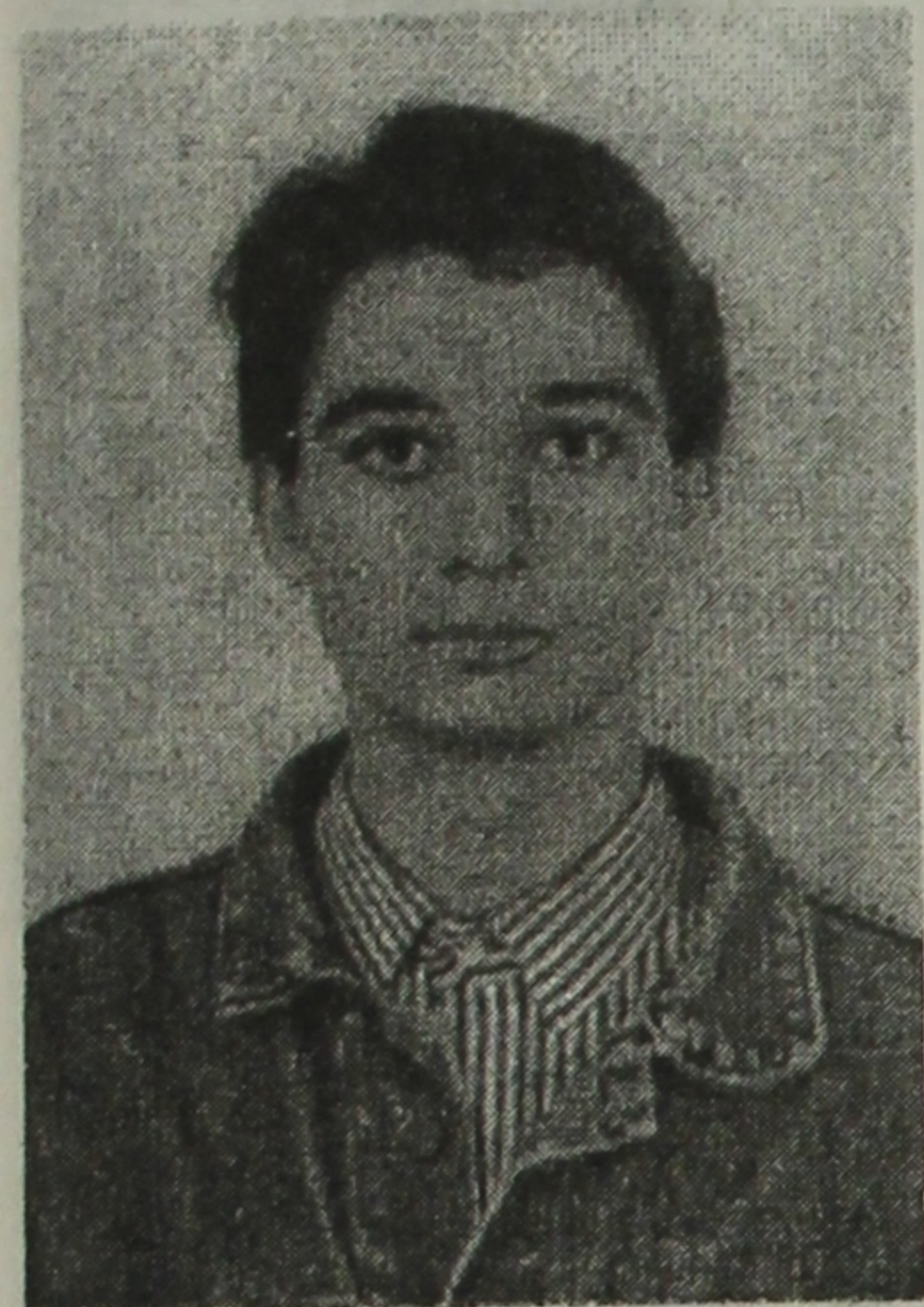
○ У Сумському державному педагогічному інституті ім.А.С.Макаренка відбулась обласна науково-практична конференція "Формування фізичної культури молоді на сучасному етапі відродження України", присвячена українському козацтву.

○ З ініціативи членів Союзу українок в місті відзначено День матері. Власне 10 травня, на саме свято, урочистості пройшли в Мистецькому центрі "Собор", а наступного дня — в актовій залі обласного пологового будинку. В організації цього свята дієву участь узяв викладач медичного факультету, депутат Сумської міської ради Василь Пак.

○ Управління архітектури та містобудування Сум спільно з іншими службами міста визначило, за дорученням міськвиконкому, майданчики для вигулу собак. В Зарічному мікрорайоні їх відведено 15 і 14 в Ковпаківському. За порушення цих правил встановлено штраф.

○ Протягом святкових днів 9 і 10 травня на території області скоєно 33 злочини, з яких по гарячих слідах розкрито лише 7. Загалом зафіксовано 23 крадіжки державного й особистого майна, 2 пограбування, 3 хуліганства, 4 самогубства і 6 дорожньо-транспортних пригод.

МЫСЛИ В СЛУХ

Сьогодні до читачів "Резонансу" зі своїми віршами
приходить студент третього курсу економічного
факультету

Андрій СКРИПНИК

Мысли вслух

Оранжевые облака
Вдруг расстаяли
в синей дали...
И вокруг лишь тоска,
И покой ни за что не найти...
Разлетелся закат,
Разорвавшись сиянием звезд...
Я не дегенерат, —
Просто мне без тебя не везет.
Ночь царит над землей,
Усыпляя уставшие сны...
И, забытый рекой,
Пар исходит
из темной воды...
Мне вдруг слышится крик,
Хоть и ясно — вокруг
тишина...
Нет, я все же не псих, —
Просто я сам не свой без тебя...
И ты все же пришла,
Принеся с собой счастье и свет.
И себя мне дала,
И тебе я себя дал в ответ...
И повержен был мрак,
Испугавшись живого огня!!!
Все же я не маньяк, —
Просто ты
возбуждаешь меня...
И в предутренней мгле,
Я вдруг понял —
все это лишь сон...
Я не нужен тебе,
И не стану молить об ином.
Но уж близок рассвет,
И когда я взлечу над землей,-
Ты забудешь про всех,
И поймешь, что должна
быть со мной.

Ода почтовому ящику

Мне никто не пишет писем,
Я не знаю, почему
Мне никто не пишет писем,
Хотя я бывает жду,
Я, бывает, даже верю,
Что ко мне письмо придет.
Но проходят дни, недели,
А его никто не шлет.
И тогда я понимаю,
Что все будет так, как есть,
И я все это глотаю,
Хоть и знаю, — мне не съесть.
Но идя домой и зная,
Что все также, как всегда,
Внутрь гляжу, и ожидаю,
Что увижу там Тебя.
Но никто не пишет писем,
И в конверте мне не шлет.
Он стабильно мне не пишет, —
Каждый день, и каждый год.
Но все также почему-то,
Среди ночи в мглу и тьму,
Мне вдруг верится, что утром
Я внутри письмо найду...
Я знаю,
сетовать не нужно...
Я знаю, сетовать не нужно
На безразличие судьбы.
Судьба ко мне
не равнодушна, —
У ней я нелюбимый сын.
И отгоревши звездопадом,
Упав с сияющих небес,
Я все таки не стану гадом,
И в сотый раз полезу вверх!!!

А, может быть,
они летают...

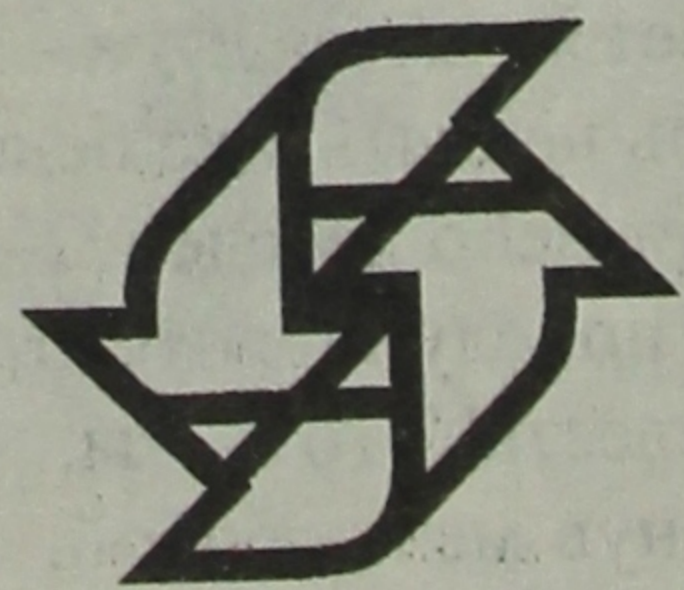
А, может быть, они летают? —
Подумалось мне
как-то ночью, —
И тяжести ходьбы не знают,
И пыльной серости обочин;
И, что склонятся им не нужно
Под тяжестью
чужого взгляда;
И то, что злоба всем им
чужда,
А, значит, счастье
где-то рядом...

А кто они ?

Да я не знаю,
Но, хоть нельзя это проверить,
Что, все таки, они
Летают,
Мне очень хочется поверить.

Паранойя

Тихо в лесу.
Очень жутко и страшно,
Где-то чихают
горбатые мухи...
Ты сидишь дома —
ведь здесь безопасно,
И не страшны ни друзья,
ни подруги.
Слышится стук —
ты уже под кроватью,
Из пистолета
нацелился в дверь,
Там, где когда-то при жизни
твой папа,
Также бессонные ночи сидел.
Тихо в щель в шторах
проник солнца лучик, —
Кончилась ночь,
новый начался день;
И страх прошел,
но тебе также трудно:
Ты снова не спал
с паранойей своей.

**ВЛАДИМИР
ТЕРТЫШНИК:**

"ИДИ — НАЙДЕШЬ..."

ТЫСЯЧУ РАЗ

Бархатом трав твои плечи укутаю,
Грусть и мечту в костер любви подолью.
А чтоб луна не наскучила,
Стих напишу и зарю подарю.

Теплым дыханием губы согрею,
Шуткой разглажу морщинки глаз
И расскажу тебе, если сумею,
Как я люблю тебя тысячу раз.

БАГОДАРЮ СУДЬБУ

Иди — найдешь. Иди — придешь.
Сквозь ветер, стужу, град и дождь
Вперед стремись — не упадешь.
Я щит. Я меч. А истина — наш вождь.

Любить, творить, дерзать —
Нам этот крест не выбирать.
Одна нам жизнь на двух дана
И чашу эту пьем с тобой до дна.

Ты мой кумир, мой ангел. Ты мой бог,
Визирь всех прямых, кривых,
ухабистых дорог.
Не бойся звезд. Сама сильней свети.
Судьбой дано нам трудный путь пройти.

Благодарю судьбу, что ты мила.
Молю святых, чтоб век жила.
В нас сердца два, но дух один на двух,
Одна мечта, одна любовь, мой друг.

СНЫ

Сквозь татуировку тишины
Я вижу утренние сны:
Срываю с запретов сургуч,
Заглушая сердца стук,
Цепляясь за булыжники туч,
К звездам тянется паук...
Господи! Не мучь!
Ору, кричу!..
Собой звезду закрыть хочу.
И появляется вдруг
Желанный спасительный круг, —
Опровергая все пророчества Лгуна,
Звонка, как медная струна,
Распарывая чрево Мрака,
Ломая стрелки Зодиака,
На свет является луна.
Теперь не быть уже беде.
Купает небо лебедей...
Ждет поцелуй из пустоты, —
О прелесть! Это — ты,
Завернув мечту собой,
Вернула Весну Зимой.

ЛЕСТНИЦА СУДЬБЫ

Крутая лестница судьбы —
Вверху венец,
Внизу — рабы!
Кто скажет наконец,
Без лишних сладкопений,
Каков — конец?
Хочу правдивых откровений!

НЕ ДЛЯ ПРЕССЫ

Оставив бранные тела,
Смотрю на грешные дела...
Мы только жертвоприношения,
Слегка достойны повторения.

Молчать я больше не хочу, —
Достаточно терпел.
Я в полный голос закричу, —
Остановите беспредел!

МЯТЕЖНАЯ ДУША

Мой мир не создан для тусовки.
Душа устала от фарцовки.
Устала попросту душа,
И жизнь не стоит ни гроша.
Забыть обиды нелегко,
Но где-то очень глубоко
Вселенной мудрости закон
Для добрых дел хранил гормон.
И вновь надеждою дыша,
Взлетаю к звездам не спеша.
Каприз судьбы моей верша,
Бумага ждет карандаша.

ПОДОЖДИ!

Мигали звезды нам лениво,
Луна стеснялась над рекой.
Ты подошла неторопливо,
Куражась челкой колдовской.

Притихли листья камыша:
Ты обнажалась не спеша,
Стесняясь девичьей груди...
Застынь, мгновенье. Подожди!

Мешая мяту с чебрецом,
Хотел казаться храбрецом,
Но шепот рвался из груди:
Уймись! Не трогай! Не буди!

Слезинки радости и грез
Куда приятней горьких слех...
О небо — хранитель флюидов весны!
Спасибо Вам, звезды, — Все это не сны!

"РЕЗОНАНС"

газета Сумського
державного
університету.
Реєстраційне
свідоцтво СМ №020

Редакція літера-
турно опрацьовує
всі подані до друку
матеріали.
За достовірність
фактів відповіда-
ють автори.

РЕДАКТОР
Володимир
САДІВНИЧИЙ

Кореспондент

Василь
ЧУБУР

Фотограф

Олександр
КОРОЛЬКОВ

Художник

Борис
МЯКИШЕВ

ЗНАЙТИ

нас можна
на 4-му поверсі
головного корпусу
в кімнаті 406.

ТЕЛЕФОН:
392-397

Обсяг - 1 друк. арк.,
приведений до 8
полос формату А-4.

Газета
видрукувана в
"Ризоцентрі" Сумсь-
кого державного
університету:
Суми, вул. Р.-
Корсакова, 2.
Телефон:
392-308
Наклад 500.
Замовлення №205